

Det kongelige fornyings- og administrasjonsdepartement
Postboks 8004 Dep
0030 Oslo

Oslo 28.02.2011
Vår ref: 652/BeS
Deres ref: 10/302

Høring: Kirkeforliket – konsekvenser av eventuelle endringer i Grunnlovens bestemmelser om statskirkeordningen i stortingsperioden 2009-2013

Human-Etisk Forbund er gjennom Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn gjort oppmerksom på at ovenstående sak er sendt ut på høring. Vi finner grunn til å gjenta vår oppfordring om at denne type saker skal sendes direkte til alle relevante tros- og livssynssamfunn – på linje med at alle bispedømmer, ulike parter og organer i Den norske kirke mottar høringsbrev direkte. Vi har merket oss at statsråden mener saken handler om *"hva slags kirke vi vil ha."* Dette mener vi er feil tilnærming: Det handler om hva slags forhold staten Norge skal ha til Den norske kirke og øvrige tros- og livssynssamfunn, og det er et tema som angår oss alle som borgere.

Generell kommentar

Generelt må vi dessverre si at vurderingene og forslagene i høringsbrevet bekrefter oppfatningen av at det politiske kompromisset i stat-kirke-saken, ikke endrer det faktum at Norge fortsatt etter 2012/2013 har en statskirkeordning. Vi mener imidlertid at selv med dette som premiss, kunne departementet ha utnyttet handlingsrommet langt bedre til å komme et skritt i retning av både en mer selvstendig kirke og mer likebehandling av ulike tros- og livssynssamfunn. Det er beklagelig at man så ensidig har vektlagt den ene politiske siden av kompromisset som ikke ønsker endring.

Kommentarer til de enkelte punkter i høringsbrevet

1.2

Her heter det blant annet: *"Disse forslagene hviler på at det i samarbeid med Den norske kirke skal gjennomføres en **tilfredsstillende** demokratireform i kirken, slik at kirkens organer får en **sterkere** demokratisk legitimitet og forankring hos kirkemedlemmene."*

Vi har tidligere påpekt at dette er uakseptable krav å stille som betingelse for at et trossamfunn skal få den selvstendighet det etter konvensjonene har krav på. Vi kan ikke se at den menneskerettslige vurderingen her er tillagt vekt, eller at forslagene har tatt hensyn til OSCEs krav om at statsparten må respektere trossamfunnenes autonomi når det gjelder organisering og valg av personale.

Det ene virkemiddelet man valgte, felles valgdag for allmenne, sivile valg og interne kirkelige valg, er også problematisk. Vi viser til evalueringen av stortingsvalget 2009 Kommunal- og regional-departementet har gjennomført. Her kommer det fram at et flertall av landets kommuner peker på at samtidigheten i to ulike valg, skapte problemer for velgerne og valggjennomføringen. Kommunene rapporterer blant annet om at mange velgere ble forvirret av uklar skilting og derfor ble usikre på hvor de skulle stemme. Det var også problemer knyttet til forhåndstemmegivningen. Til tross for oppfordringer om at de to valgene burde være tydelig fysisk adskilt, viser evalueringen at valgene i stor utstrekning har foregått i samme bygning med felles inngang. I tillegg viser evalueringen at kommunene oppfattet sin egen rolle i avviklingen av kirkevalget som uklar. Departementet uttrykker bekymring for enda større utfordringer ved de tre sammenfallende valgene som skal gjennomføres i september 2011.

Av prinsipielle grunner er det viktig å fastholde skillet mellom det å være statsborger og ha rett til å stemme ved politiske valg, og det som angår den adgang enkeltmedlemmer av et trossamfunn har til å delta i interne valg i eget trossamfunn. Vi viser også til medieoppslag og brevveksling mellom Human-Etisk Forbund og Kunnskapsdepartementet om enkelte skoler som la opp til å arrangere reelle kirkevalg i skoletiden. Vi forutsetter at lignende ikke vil skje i år.

Den sammenblanding av allmenne, sivile valg og interne valg i Den norske kirke som her finner sted, må etter vår oppfatning i tillegg være i strid med forlikets forslag til ny § 16 i Grunnloven der man fastslår at tros- og livssynssamfunnene skal støttes på lik linje.

Human-Etisk Forbund forutsetter at kirkelige valg høsten 2011 finner sted i egne, kirkelige lokaler, og at dette blir siste politisk bestemte felles valgdag.

Det er i tråd med grunnleggende menneskerettslige normer å la det være opp til Den norske kirke som trossamfunn selv å evaluere medlemmenes demokratiske deltakelse. Dette har Stortinget ikke noe med. Særlig uakseptabelt er det å gjøre dette til en forutsetning for å overlate valg av biskoper til Den norske kirke.

2 Konsekvenser av eventuelle endringer i Grunnloven

Her slås det fast i klartekst at kirkeforliket ikke representerer et skille mellom staten og Den norske kirke. Det er vi enige i, men som vi har påpekt innledningsvis, mener vi at det

innenfor forliket er handlingsrom for å gå lenger i å tydeliggjøre Den norske kirke som trossamfunn, og legge et grunnlag for ytterligere utvikling av kirkens selvstendighet. Dette på den ene siden: På den andre siden står også den politiske styringen av og den privilegerte stilling Den norske kirke samtidig har på en rekke områder, i veien for å få til en god samordning av og helhet i statens religions- og livssynspolitik.

”Departementet har dermed en tydelig avgrenset og praktisk orientert tilnærming til endringsbehovet i denne fasen. Etter departementets oppfatning er dette i tråd med den skrittvisе tilnærmingen til utvikling av statskirkeordningen det er lang tradisjon for, og som kirkeforliket viderefører. I tilknytning til forfatningsreformen er det nødvendig å etablere tilstrekkelig sikkerhet for at endringer i statskirkeordningen kan bidra til å bevare Den norske kirke som en åpen, inkluderende og demokratisk folkekirke.”

Her synes vi departementet går langt i å bare ta hensyn til den ene parten/politiske siden i forliket, og dermed klart velge side i kirkepolitikken. Det er vanskelig å se at det er en god måte å følge opp forlikets intensjon på. Vi leser i tillegg utsagnet som en departemental mistillit til Den norske kirkes evne eller vilje til å leve opp til sin selvforståelse.

Vekten som legges på kontinuitet synes å stenge for andre, mer prinsipielle vurderinger som også ligger i forliket: Ambisjonen om å likebehandle tros- og livssynssamfunn og respektere livssyns-friheten i større grad enn tidligere. Det gjør også arbeidet til utvalget som utreder hvordan religions- og livssynspolitikken kan bli mer helhetlig og samordnet vanskeligere enn nødvendig, ved at bevegelsen i stat-kirkerelasjonen er så liten.

Disse hensyn stiller krav til langt større grad av endring enn det departementet legger opp til.

Kompromisset viser sin svakhet ved at forholdet mellom stat og kirke må tas opp til behandling igjen straks datomerkingen på forliket går ut. Ikke minst gjelder det Den norske kirkes rett til å være et selvstendig rettssubjekt og til selv å tilrettelegge sin arbeidsgiver-funksjon og administrative organisering.

2.2 Grunnlovens § 2

Som vi har gitt uttrykk for tidligere, ser vi det som en ting å leve med en anakronistisk formulering i en nær to hundre år gammel grunnlov, om ”offentlig religion”. Langt verre er det i 2013 å skrive inn statskirkeordningen og en ekskluderende verdiforankring i konstitusjonen for en stat vi liker å betrakte som en moderne, demokratisk og menneske-rettsbasert rettsstat.

At man i tillegg har valgt den lite skjønnsomme betegnelse ”Norges Folkekirke”, og dermed konstitusjonelt knytter nasjon og folk til et bestemt trossamfunn, liker vi dårlig.

Inntil det blir politisk mulig å ta saken opp igjen, velger vi å se første ledd av forslaget til ny § 2 som en ren arbeidsulykke av symbolsk karakter. Det må utvilsomt være paragrafens andre ledd som utgjør det reelle verdigrunnlaget for den norske stat.

Vi mener man ville ha stått seg på å nøye seg med andre ledd – og inntil det blir mulig politisk – i det minste å bytte rekkefølge på de to ulike og konflikterende delene av paragrafen.

Til tross for at departementet legger til grunn at en grunnlovshjemling av kontinuitet i liten grad vil ha en egentlig rettslig funksjon, har vi allerede sett at det politiske miljø nettopp med henvisning til forslaget, endret Bostadutvalgets og regjeringens forslag til ny formålsbestemmelse i skole og barnehage. Og det henvises også til denne formuleringen som begrunnelse for å opprettholde feltprosttjenesten. Det viser problemet med denne type verdiparagrafer: Symboler kan utnyttes i realpolitikk.

Vi har foreslått å føye til begrepet "livsanskuelse" til religionsfrihet for å komme på linje med konvensjonenes språkbruk, og beklager at det heller ikke denne gangen er tatt hensyn til. Det illustrerer noe av den demokratiske utfordringen i at politiske bindende kompromisser skjer i lukkede rom i sene nattetimer.

Vi er ikke enige i departementets vurdering av at dagens § 2 har liten rettslig betydning. På en lang rekke områder har fortsatt Den norske kirke en særlig stilling, og hjemmelen for dette er nettopp Grunnlovens § 2. Dette er noe av det som skal utredes av utvalget som skal levere forslag til en samordnet og helhetlig livssynspolitikk.

Departementet slår uten videre fast at oppdragerplikten i ledd 2 i dagens § 2 i dag ikke har rettsvirkning. Det er vi ikke enig i, all den tid forskjeller når det gjelder å registrere barn som medlemmer av og tilhørige i hhv Dnk og øvrige tros- og livssynssamfunn, er hjemlet i denne plikten.

Vi forutsetter at man straks paragrafen er endret, følger opp med å likebehandle foreldre og barn i ulike tros- og livssynssamfunn. Blant annet vil det ikke lenge finnes hjemmel for Dnks tilhørigeregister, ulike aldersgrenser (hhv 15 og 18 år) og ulike krav for registrering av barn (automatisk oppføring i Dnks – krav til aktiv registrering hos andre; en vs to underskifter etc.). Det finnes også situasjoner der den ene forelderen som er statskirkemedlem, har forrang framfor den andre forelderen utenfor kirken for eksempel i spørsmålet om dåp.

Vi ber derfor departementet forberede nødvendige lov- og forskriftsendringer her slik at rettstilstanden blir klar og likeverdig den dagen oppdragerplikten fjernes.

Departementet antar at den framtidige rettslige forankring av Den norske kirkes læregrunnlag bør vurderes på et senere tidspunkt, og departementet ber særlig om Kirkemøtets og andre høringsinstansers synspunkter på dette.

Human-Etisk Forbund er av den klare oppfatning at uaktet om statskirkeordningen er skrevet inn i Grunnloven eller om Dnk omsider på et tidspunkt får sin selvstendighet som trossamfunn, er læregrunnlag et indre anliggende som et folkevalgt parlament ikke har noen kompetanse eller rett til å lovgi i forhold til.

Den kirkeloven man enn så lenge må ha, må derfor være en kortfattet lov om hvordan forholdet mellom staten og Den norske kirke skal ordnes i overskuelig framtid fram mot et endelig skille. Andre spørsmål om ordning, tilsetting og lærespørsmål må overlates kirken selv.

For øvrig bør det i etterkant av arbeidet med en samordnet religions- og livssynspolitikk, utvikles en samlet, kortfattet lov om statens ansvar og rolle i forhold til feltet religion og livssyn. De nødvendige særbestemmelser om Den norske kirke bør stå som et eget kapittel i en slik lov.

2.3 Grunnlovens § 4

En moderne, demokratisk og menneskerettsbasert stat, kan ikke i sin konstitusjon stille konfesjonelle krav til statsoverhodet. I og med at monarkens rolle i forhold til styring av kirken faller bort, er det heller ingen formell grunn til å stille et slikt krav. Dette spørsmålet må behandles prinsipielt og uavhengig av hvilke personer som bekler de enkelte roller. I en tid hvor religionsfrihet og retten til å konvertere er et viktig tema, er det i tillegg et dårlig signal å sende at man i 2013 grunnlovsfester at statens overhode fra fødsel til død skal være forpliktet til å bekjenne seg til en bestemt religion.

Dette sammen med formuleringen om kontinuiteten i verdigrunnlaget og grunnlovsfestingen av Den norske kirke som "Norges Folkekirke" pluss felles valgdag for politiske og kirkelige valg, gir samlet sett et bilde av Norge som minner om stater vi helst ikke ønsker å sammenligne oss med. OG vi vet at dette blir lagt merke til og brukes til å legitimere sammenblanding av religion og politikk i stater vi nettopp ikke ønsker å bli sammenlignet med.

2.4 Grunnlovens §§ 21 og 22

Human-Etisk Forbund ser fram til den dagen vi kan gratulere Dnk med selv å kunne utpeke biskoper og proster. Dette ser vi som en klar rett ethvert tros- og livssynssamfunn her. Derav følger rimeligvis at framtidige biskoper og proster ikke blir embetsmenn eller statstjenestemenn.

Vi leser formuleringen i forliket og i lys av Menneskerettighetsloven slik at Dnk selv må finne ut av hvilke kirkelige organer som skal foreta tilsettinger og hvilke tilsettingsprosedyrer som

skal ligge til grunn. Tilsvarende må kirken selv fastsette ansvar og prosedyrer ved blant annet oppsigelser. Dette gjelder både for biskoper og proster – og alle andre kirkelige stillinger. Det blir en pussighet dersom Dnk selv får rett til å tilsette, men det politiske miljø legger detaljerte føringer i lov for hvordan dette skal skje.

2.5 Grunnlovens § 16

Forslaget til ny § 16 i Grunnloven har vi dels kommentert under punktet om verdiparagraf.

Her vil vi kommentere andre problemstillinger knyttet til paragrafen. På den ene siden skrives altså statskirkeordningen for første gang eksplisitt inn i Grunnloven, og man går langt i å grunnlovsfeste politisk styring over Dnk ved å hjemle Stortingets rett til å fastsette kirkens ordning. Samtidig slår man hhv i første og siste ledd fast religionsfriheten for alle borgere, og statens plikt til å understøtte alle tros- og livssynssamfunn paa lige Linje. Paragrafen rommer i sin tvetydighet både krav om likebehandling og om forskjellsbehandling. Det er et dilemma som vil vare ved så lenge statskirkeordningen består og er grunnlovsfestet.

Man er her svært nær ved å utfordre Den norske kirkes autonomi ved å grunnlovsfeste at kirkens ordning skal fastsettes ved lov. Ordningsspørsmål, lærespørsmål og valg av egne ledere, er indre forhold i et trossamfunn. For ikke å komme på kant med overvåkingsorganene, er det grunn til å vise aktsomhet her og bare regulere statens forhold til Den norske kirke kortfattet i en slik lovgivning.

Kravet til hvor preses skal plasseres og hvordan preses skal nomineres, er etter vår oppfatning eksempler på at lovgiver har gått ut over hva som er akseptabelt i forhold til kirkens autonomi. Human-Etisk Forbund har tidligere støttet Den norske kirkes rett til selv å bestemme hvor preses-funksjonen skulle plasseres, og vi har merket oss at bispekollegiet på demokratisk vis har utpekt sin egen preses uavhengig av det politiske miljøes krav til nominasjonsprosedyre.

Igjen er situasjonen at man skriver inn nye formuleringer i konstitusjonen som er på kant med vår tids menneskerettstenkning og praksis. Man opphever altså Kongens myndighet, bare for å skrive inn Stortingets. Til tross for departementets forsikring om utstrakt delegasjon og løfte om *"alltid (å) rådspørre kirkelige organer"*, er dette uholdbart. I tillegg er det mange eksempler på at kirkens votum ikke blir tillagt den vekt det skal ha. I motsetning til for Kongens og regjeringens del ligger det ikke beskrankninger i form av å kreve bekjennelse/medlemsskap i Dnk for lovgiver. Så her kan man ikke en gang dekke seg bak at indre forhold behandles av et såkalt kirkelig organ.

Departementet formulerer selv problemet uten å følge det opp grundigere: *"Grunnlovens § 16 er et såkalt prerogativ. Det betyr at Kongens myndighet i noen grad er eksklusiv overfor Stortinget. Konstitusjonelt legges det til grunn at Stortinget er avskåret fra å instruere*

Kongen i indrekirkelige enkeltsaker...I prinsippet begrenser også § 16 Stortingets lovgivningsmyndighet, men her er skrankene mer uklare.”

Slik vi ser det, er eneste farbare vei å overlate det som angår indre spørsmål – ordning og lærespørsmål – til kirkelige organer når Kongens kirkestyre avskaffes. Verken Stortinget, statsråden eller kirkeavdelingen i det departement som til enhver tid har ansvar for kirkesaker, har den nødvendige menneskerettslige legitimitet.

Vi er ikke enige med departementet i at de foreslåtte endringene i Grunnloven stiller staten i et prinsipielt annerledes forhold til Den norske kirke enn tidligere. Statens rolle i kirkestyret oppheves ikke, men overføres i konstitusjonen fra kongen/Kongen i statsråd til Stortinget. Det er derfor vanskelig å se at departementet har dekning for påstanden om at *“(d)en religiøse virksomheten vil ikke lenger etter Grunnloven være en del av statens ansvarsområde.”* Faktisk skriver man aktivt for første gang statskirkeordningen inn i Grunnloven og utvider samtidig politikk- og ansvarsområdet til å understøtte alle tros- og livssynssamfunn på lik linje.

Det er på samme måte vanskelig å være enige med departementet om at det skal være gitt at kravet til understøttelse på lik linje IKKE skal kunne innebære nye forpliktelser for staten eller rettigheter for tros- og livssynssamfunnene eller borgerne. Det finner flere eksempler på økonomiske ordninger som virker diskriminerende. Et eksempel er Den norske kirkes unntak fra momskravet, mens øvrige tros- og livssynssamfunn bare delvis får kompensert sine momsutgifter. Det er vanskelig å se at en slik systematisk forskjellsbehandling kan forstås som en oppfyllelse av en grunnlovsfestet rett til å bli behandlet på lik linje.

Her mener Human-Etisk Forbund at det vil være fornuftig å vente med å trekke konklusjoner til utvalget som vurderer en samordning av statens religions- og livssynspolitikk er ferdig med sitt arbeid. Igjen må vi minne om at det politiske statkirkeforliket er datostemplet 2013. Ved at man så klart har gitt kontinuitetsargumentasjonen så mye mer vekt enn behovet for endring både i forliket og oppfølgingen så langt, er det nødvendig å arbeide grundig og mer langsiktig med både finansieringsordninger og andre forhold for på sikt å få til en reell likebehandling.

Gjennomgangen og drøftelsen av myndigheten på gudstjenstefeltet viser med all mulig tydelighet problemene med en statskirkeordning når det gjelder indre forhold i et trossamfunn.

Det er rent faktisk riktig som departementet slår fast at selv etter de foreslåtte endringer i Grunnloven vil Den norske kirke ha en statlig regulert kirkeordning, med de menneskerettslige problemer det innebærer. Det er ingen god måte å bruke en revidert kirkelov til å kompensere for at dagens kirke ikke har noen egen konstitusjon. Tvert i mot er det på tide å overlate utformingen og etableringen av en slik til kirken.

Statsråden og ansatte i kirkeavdelingen

Human-Etisk Forbund kan ikke se det rimelige i å kreve at statsråden som skal ha ansvaret for kirkelige spørsmål må være medlem av Den norske kirke. Hvis man mener at §§ 29 og 38 i Kirkeloven krever dette, får man endre de aktuelle bestemmelsene framfor å opprettholde konfesjonskrav til en allmenn politisk funksjon. Tolkningen av Kirkelovens § 29 i retning av å kreve kirkemedlemskap av ansatte i kirkeavdelingen i det departement som til enhver tid er ansvarlig for kirkesaker, mener vi er en levning fra tidligere tider. Vi finner det altså ikke rimelig å oppfatte ansatte i et statlig departement som "kirkelig ansatte".

Løsningen må uansett ligge i å overlate mer ansvar til kirken selv framfor å forutsette at departement og statsråd skal behandle indrekirkelige spørsmål med læremessige implikasjoner. Kirkeavdelingen og statsråden i et departement ER ikke kirkelige ansatte, og kan uansett ikke opptre som noe kirkelig organ da det i så fall mangler kirkelig legitimitet.

I tillegg vil et slikt krav gjøre det vanskelig å få til en eventuell samordning av religions- og livssynspolitikken i ett departement om det skulle være ønskelig. Dersom det politiske utfallet av denne behandlingen blir at statsråden for kirkesaker og ansatte i kirkeavdelingen må være statskirkemedlem, vil Human-Etisk Forbund kreve at statsråd for religions- og livssynssaker nettopp ikke er det for å sikre habilitet og upartiskhet

Tilsvarende mener vi at habilitetsbestemmelsen i kirkelovens § 38 må være overflødig i takt med at kirken selv får ansvar for lære- og ordningsspørsmål. Omvendt forventer vi at motsatt krav stilles til departementsansatte som skal forestå behandling av saker som angår øvrige tros- og livssynssamfunn: Her må man etter ovenstående logikk være ugild dersom man er medlem av Dnk.

Dette bør tjene til å vise at ønsket om en helhetlig og samordnet religions- og livssynspolitikk er umulig så lenge vi har en statskirkeordning – eller enn så lenge må legges til et annet departement enn "kirkedepartementet" og ikke inkludere Den norske kirke.

2.7 Særlig om Stortingets rolle i kirkestyret

Vi mener departementet trår feil når det beskriver den alminnelige lovgivningsmyndigheten som tilligger Stortinget når man skriver: *"Den alminnelige lovgivningsmyndigheten, jf. Grunnlovens § 75 bokstav a, innbefatter myndighet til å regulere både Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn."*

Human-Etisk Forbund mener Stortingets lovgivningsmyndighet begrenses av de menneskerettighetskonvensjoner Norge har ratifisert og gitt forrang i Menneskerettsloven. Vi ser fram til at menneskerettighetene også ligger an til å få en klarere grunnlovsmessig forankring når kommisjonen som arbeider med å få menneskerettighetene innarbeidet i Grunnloven er ferdige med sitt arbeid.

Den riktige forståelse av rekkevidden av Stortingets lovgivningsmyndighet vil etter vår mening være:

”Den alminnelige lovgivningsmyndigheten, (ref), innbefatter myndighet til å regulere statens forhold til tros- og livssynssamfunn innen de begrensningene våre konvensjonsforpliktelser setter.”

Det at staten politisk har styrt Den norske kirke er nettopp menneskeligrettslig problematisk, noe vi synes departementet underkommuniserer i sin gjennomgang og forståelse. Det nevnes rett nok at prinsippet om tros- og livssynsfrihet gir en begrensning i Stortingets adgang til å regulere indre forhold i Dnk, men utover det kan det synes som om man ved å betrakte statsråden og kirkeavdelingens ansatte som kirkelig ansatte – nærmest kan overføre både Kongens og regjeringens rolle i kirkestyret til departementet.

Som vi allerede har pekt på, mener vi at de to midterste formuleringene i § 16 er problematiske både fordi man skriver inn en nasjonal folkekirke som statskirke i Grunnloven og fordi man går over grensen for hva man skal styre politisk innad i et trossamfunn.

Vi er enig i behovet for et grundig arbeid her i fortsettelsen fordi den tilstanden som inntreffer i det Grunnloven blir endret, langt fra er klar og tilfredsstillende. Vi ser at det innbys til partipolitiske markeringer og uenighet her ved at makt- og kompetansefordelingen mellom Den norske kirke og storting og ikke minst departement er så uklar.

3.3.3 Departementets vurderinger

Her illustreres med all tydelighet hvordan det å være underlagt statlig og politisk styring, begrenser Den norske kirkes autonomi som trossamfunn: *”Som nevnt ovenfor, har Kirkemøtet tidligere gått inn for at biskoper skal utpekes ved valg. Tjenestemannsloven gir ikke adgang til å utpeke tjenestemenn ved valg, men i prinsippet kan en valgordning etableres ved særlovgivning. Departementet ser ikke tilstrekkelig grunn til å gå inn for at biskoper skal utpekes ved et rent valg. En valgordning ville innebære et vesentlig brudd med de grunnleggende prinsippene for tilsetting av tjenestemenn.”*

Her er hindringen for at kirken kan utpeke sine egne ledere, sammenblandingen stat og kirke. Det finnes bare et prinsipielt riktig svar på utfordringen: Kirkelige ansatte og ledere skal være kirkelig ansatt og valgt og ansatt på den måte Den norske kirke selv finner formålstjenelig.

At departementet er bremseklossen her, er i seg selv oppsiktsvekkende, når det samme departementet noen sider tidligere i saksframlegget mener at trosfrihet er sikret ved at kirken vil bli lyttet til i viktige saker. Erfaringene så langt – senest plassering og utnevning av preses + ovenstående lover ikke godt i så måte.

Vi kan ikke se annet enn at kirken selv er vel så kompetent til å foreta de avveininger som må gjøres som departement og politikere.

Avsluttende kommentarer

Human-Etisk Forbund er skuffet over i hvor liten grad det legges opp til å benytte det handlingsrommet som tross alt ligger i det politiske statkirkeforliket. At det så tydelig er gitt forrang til kontinuitetsargumentet framfor behovet for endring, finner vi oppsiktsvekkende. Det andre som gir grunn til bekymring, er hvordan departementet legger opp til å overta hhv Kongens og kirkelig statsråds rolle som kirkestyre i stedet for å overføre denne myndigheten til kirken selv. Vi ser dette som svært prinsipielt problematisk.

Vi ser fram til den dagen holdbarhetsdatoen på forliket utløper, og vi har fått forslagene fra hhv kommisjonen som arbeider med å få innarbeidet menneskerettighetene i Grunnloven og utvalget som for tiden arbeider med å utrede en mer helhetlig religions- og livssynspolitik. Da håper vi det vil være mulig å få ny bevegelse i spørsmålet om Norge fortsatt 200 år etter Grunnloven av 1814 skal holde seg med en statlig styrt kirke og den forskjellsbehandling av landets borgere som følger av dette.

Vi viser til våre tidligere avgitte høringsvar til hhv NOU 2006:2 "Staten og Den norske kirke", datert 08.09.06 og "Styrket demokrati i Den norske kirke", datert 27.08.08.

For Human-Etisk Forbund

Kristin Mile
generalsekretær

Bente Sandvig
fagsjef